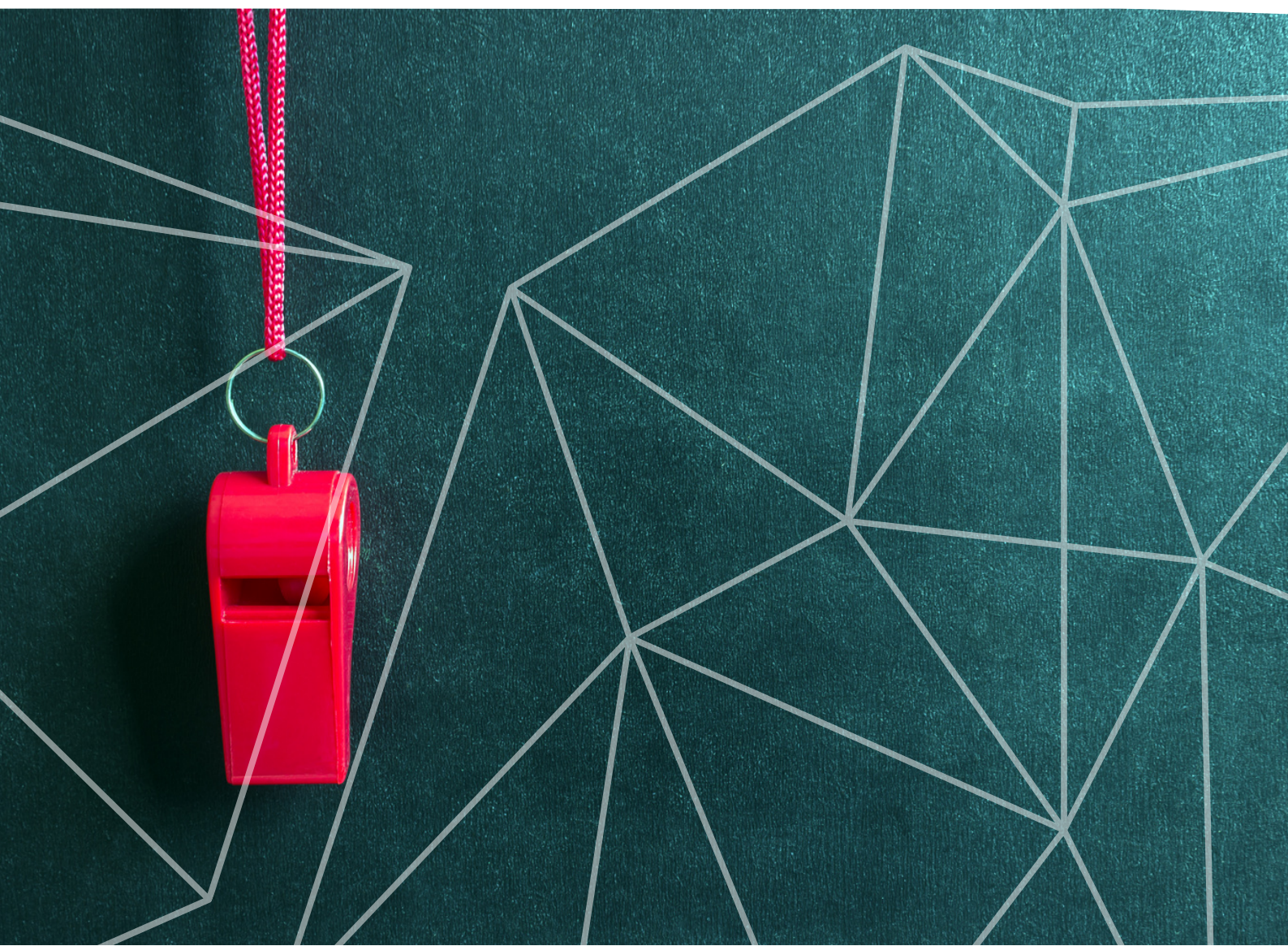

**10+1 σημεία για τον νόμο
4990/2022 για την προστασία
προσώπων που αναφέρουν
παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου
(whistleblowing)**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο [νόμος 4990/2022](#) για την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου θέτει συγκεκριμένες κανονιστικές απαιτήσεις συμμόρφωσης σε όλες τις επιχειρήσεις με περισσότερους από 50 εργαζομένους.

Η ανάγκη συμμόρφωσης των επιχειρήσεων είναι άμεση λόγω των προβλεπόμενων προθεσμιών και απαιτείται καλή γνώση των υποχρεώσεων και προσεκτικός σχεδιασμός.

Η σωστή οργάνωση των καναλιών αναφοράς προστατεύει τις επιχειρήσεις και περιορίζει τις απώλειες που αυτές υφίστανται από απάτες.

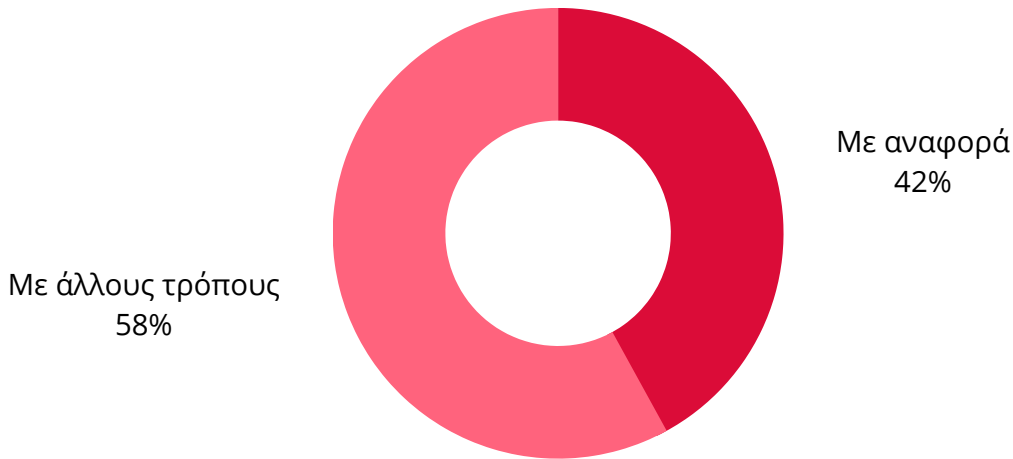

1. Γιατί είναι σημαντικοί οι διάυλοι αναφοράς για μια επιχείρηση;

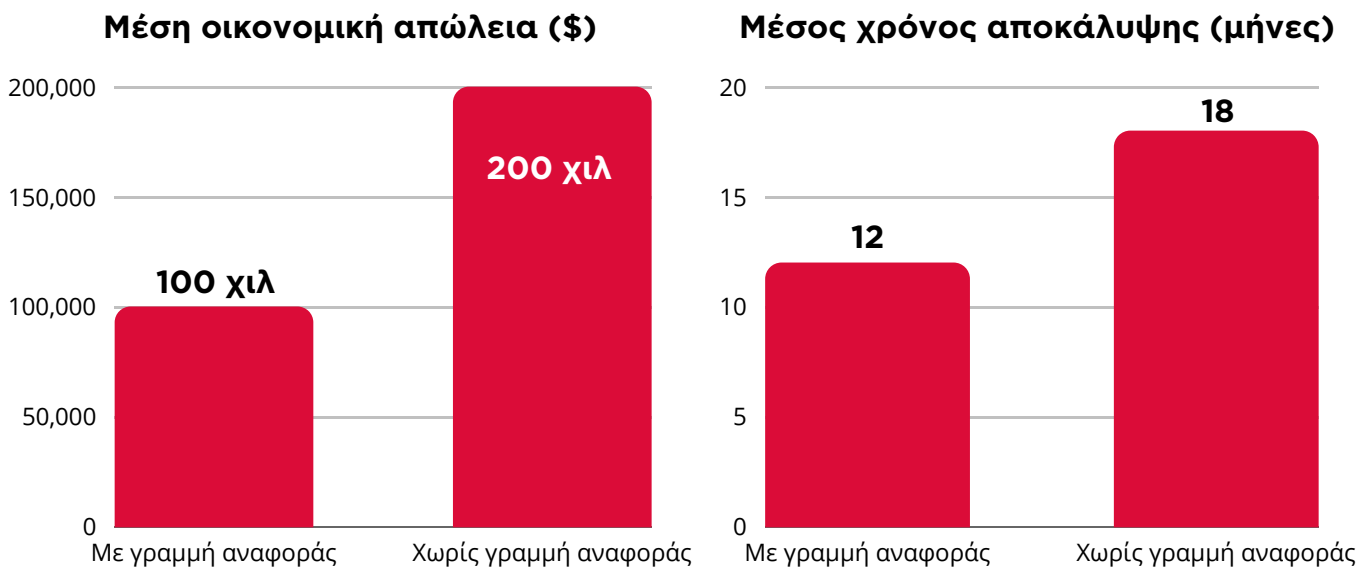
Η ύπαρξη διαύλων αναφοράς:

- > Συμβάλλει στην αποκάλυψη παραβιάσεων που θίγουν τα συμφέροντα μιας επιχείρησης.
- > Έχει προληπτική / αποτρεπτική δράση.
- > Προστατεύει τη φήμη της επιχείρησης.
- > Ενισχύει την εμπιστοσύνη των πελατών, των προμηθευτών και των συνεργατών.
- > Συμβάλλει έμμεσα στην προσέλκυση επενδυτών και ενισχύει τη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης.
- > Συμβάλλει στην προσέλκυση του καλύτερου ανθρώπινου δυναμικού.

- ✓ 42% των φαινομένων απάτης αποκαλύπτονται χάρη σε μια αναφορά.

- ✓ Οι οργανισμοί που δεν διαθέτουν μηχανισμούς αναφοράς έχουν διπλάσιες οικονομικές απώλειες από περιπτώσεις απάτης συγκριτικά με όσους διαθέτουν τέτοια μέσα (\$200 χιλ έναντι \$100 χιλ) και επιπλέον, καθυστερούν σημαντικά να τις ανακαλύψουν (18 μήνες έναντι 12 μηνών).

Πηγή: "Occupational fraud 2022: a report to the nations", ACFE

2. Ποιοι έχουν υποχρεώσεις και από πότε;

Ο νόμος διακρίνει δύο κατηγορίες ιδιωτικών φορέων:

- Φορείς **με περισσότερους από 250 εργαζομένους**, με υποχρεώσεις από 11.05.2023,
- Φορείς **με 50-249 εργαζομένους**, με υποχρεώσεις από 17.12.2023.

Ωστόσο, στις υποχρεώσεις εμπίπτουν και φορείς που **δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους τομείς** (ειδικότερα στους τομείς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, προϊόντων και αγορών, μεταφορών και περιβάλλοντος, καθώς και φορείς που λειτουργούν βάσει απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ή των οποίων οι δραστηριότητες δύνανται από τη φύση τους να προκαλέσουν κίνδυνο για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία), **ανεξαρτήτως του αριθμού εργαζομένων που απασχολούν** (συμπεριλαμβανομένων των φορέων με λιγότερους από 50 εργαζομένους, χωρίς ωστόσο να ορίζεται στο νόμο η έναρξη εφαρμογής σε αυτήν την περίπτωση).

Πώς υπολογίζεται ο αριθμός των εργαζομένων;

Για τον υπολογισμό του αριθμού των εργαζομένων, περιλαμβάνονται:

- α) οι πλήρως απασχολούμενοι που έχουν εργασία έμμισθης απασχόλησης, β) τα πρόσωπα που απασχολούνται με σχέση που εξομοιώνεται με έμμισθη εργασία, ανεξάρτητα του τρόπου που αμείβονται, γ) οι απασχολούμενοι με μίσθωση από άλλη οντότητα, και δ) οι ιδιοκτήτες- επιχειρηματίες, εφόσον απασχολούνται στην οντότητα και αμείβονται από αυτή.

Δεν περιλαμβάνονται οι εκπαιδευόμενοι και οι σπουδαστές που απασχολούνται με συμβάσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3. Ποιες παραβιάσεις αφορά ο νόμος;

Το πεδίο εφαρμογής του νόμου αφορά σε παραβιάσεις:

1. κρίσιμων τομέων του ενωσιακού δικαίου,
2. που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και
3. που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά.

Ποιοι θεωρούνται ως κρίσιμοι τομείς του ενωσιακού δικαίου;

Δημόσιες συμβάσεις, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, προϊόντα και αγορές, ασφάλεια και συμμόρφωση των προϊόντων, ασφάλεια των μεταφορών, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία από την ακτινοβολία και πυρηνική ασφάλεια, ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, καθώς και της υγείας και της καλής μεταχείρισης των ζώων, δημόσια υγεία, προστασία των καταναλωτών, προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και της ασφάλειας των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών.

4. Σε ποια πρόσωπα που προβαίνουν σε μια αναφορά προσφέρει προστασία ο νόμος;

Οι διατάξεις του νόμου προσφέρουν **προστασία**:

1. στους **εργαζομένους**, με πλήρη ή μερική, μόνιμη ή εποχιακή απασχόληση,
2. στους **μη μισθωτούς**, αυτοαπασχολούμενους ή συμβούλους ή εργαζομένους κατ' οίκον,
3. στους **μετόχους** και τα πρόσωπα που ανήκουν στο διοικητικό, διαχειριστικό ή εποπτικό όργανο, περιλαμβανομένων μη εκτελεστικών μελών, καθώς και στους **εθελοντές** και **ασκούμενους**, αμειβόμενους ή μη,
4. στους **εργαζομένους αναδόχων, υπεργολάβων και προμηθευτών**, και
5. σε **πρώην εργαζόμενους** (συμπεριλαμβανομένων των συνταξιούχων) και σε **υποψήφιους εργαζόμενους**.

Ακόμα, προσφέρεται προστασία και **σε τρίτα νομικά και φυσικά πρόσωπα που συνδέονται με τους αναφέροντες** και μπορεί να υποστούν αντίποινα σε εργασιακό πλαίσιο (π.χ. σε συναδέλφους ή συγγενείς των αναφερόντων).

5. Πότε προσφέρει προστασία ο νόμος στους αναφέροντες;

Οι προϋποθέσεις για την παροχή προστασίας στους αναφέροντες είναι:

- Κατά τον χρόνο της αναφοράς να είχαν βάσιμους λόγους να θεωρούν ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις αναφερόμενες παραβιάσεις ήταν αληθείς.
- Να εμπίπτουν οι πληροφορίες στο πεδίο εφαρμογής του νόμου.
- Να υποβάλλουν την αναφορά είτε εσωτερικά είτε εξωτερικά ή με δημόσια αποκάλυψη.

6. Ποιες είναι οι βασικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων;

Οι βασικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων περιλαμβάνουν τα εξής:

- Ορισμό Υπεύθυνου Παραλαβής και Παρακολούθησης Αναφορών (ΥΠΠΑ) και δήλωση αυτού στην Επιθεώρηση Εργασίας.
- Ανάπτυξη διαδικασίας και συστήματος εσωτερικής υποβολής, παραλαβής και παρακολούθησης αναφοράς.
- Ορισμό αρμόδιου οργάνου (π.χ. Επιτροπής) για τη διερεύνηση της αναφοράς.

Τι ισχύει για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους;

Οι φορείς του ιδιωτικού τομέα που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους μπορούν να ορίσουν ΥΠΠΑ εάν το επιθυμούν.

Για πόσο διάστημα ισχύει η υποχρέωση ορισμού ΥΠΠΑ;

Η υποχρέωση ορισμού ΥΠΠΑ διατηρείται για δύο ημερολογιακά έτη μετά από το έτος κατά το οποίο ο φορέας συμπλήρωσε τον αριθμό των 50 απασχολουμένων.

7. Ποιος είναι ο ρόλος του ΥΠΠΑ;

Ο ρόλος του ΥΠΠΑ είναι **κομβικός** και περιλαμβάνει **σειρά υποχρεώσεων**:

- Οφείλει να: α) ασκεί τα καθήκοντά του με **ακεραιότητα**, αντικειμενικότητα, αμεροληψία, διαφάνεια και κοινωνική υπευθυνότητα, β) σέβεται και τηρεί τους κανόνες εχεμύθειας και **εμπιστευτικότητας** για θέματα για τα οποία έλαβε γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων του, γ) απέχει από τη διαχείριση συγκεκριμένων υποθέσεων, **δηλώνοντας κώλυμα**, εφόσον συντρέχει **περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων**.
- **Παρέχει τις κατάλληλες πληροφορίες** σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αναφοράς εντός του φορέα και κοινοποιεί τις σχετικές πληροφορίες σε εμφανές σημείο του φορέα.
- **Παραλαμβάνει τις αναφορές** και βεβαιώνει την παραλαβή τους στους αναφέροντες εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών από την ημέρα παραλαβής.
- Προβαίνει στις **απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να επιληφθούν της αναφοράς τα αρμόδια όργανα του φορέα ή περατώνει τη διαδικασία**, με την αρχειοθέτηση της αναφοράς, αν είναι ακατάληπτη ή υποβάλλεται καταχρηστικά ή δεν περιέχει περιστατικά τα οποία να στοιχειοθετούν παραβίαση.
- Διασφαλίζει την **προστασία της εμπιστευτικότητας** της ταυτότητας του αναφέροντος και των εμπλεκομένων.
- **Παρακολουθεί τις αναφορές και διατηρεί επικοινωνία με τον αναφέροντα** και, εφόσον απαιτείται, ζητεί περαιτέρω πληροφορίες από αυτόν.
- **Ενημερώνει τον αναφέροντα για τις ενέργειες που αναλαμβάνονται** μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο δεν υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες από τη βεβαίωση παραλαβής.
- Παρέχει **σαφείς και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες** για τις διαδικασίες υπό τις οποίες οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) και, κατά περίπτωση, σε δημόσιους φορείς ή θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Σχεδιάζει και συντονίζει **επιμορφωτικές δράσεις** σχετικά με τη δεοντολογία και την ακεραιότητα.
- Συμμετέχει στη χάραξη εσωτερικών πολιτικών για την ενίσχυση της ακεραιότητας και της διαφάνειας στον φορέα.

8. Ποια είναι τα κλειδιά της επιτυχούς συμμόρφωσης μιας επιχείρησης;

- Η τήρηση της **εμπιστευτικότητας**.
- Η **αξιοπιστία** του συστήματος υποβολής αναφορών.
- Η **συμμετοχή και πίστη της διοίκησης** της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένου του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Η κατάληξη σε **τελικό αποτέλεσμα** για κάθε υπόθεση / αναφορά.
- Η **προσαρμογή** των πολιτικών και διαδικασιών **στην εταιρική κουλτούρα** και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επιχείρησης (π.χ. κλάδος δραστηριότητας, ύπαρξη θυγατρικών και συνεργατών στο εξωτερικό, ύπαρξη εποχικού προσωπικού κ.ά.).
- Η **εκπαίδευση** του προσωπικού και όλων των συνεργατών για τη λειτουργία των διαύλων αναφοράς.

9. Συμβουλές καλής συμμόρφωσης

- Η δυνατότητα υποβολής αναφορών πρέπει να είναι εύκολα εντοπίσιμη (πλατφόρμα, τηλέφωνο, ηλεκτρονική διεύθυνση κ.λπ.).
- Η διαδικασία υποβολής αναφοράς πρέπει να είναι εύκολη στη χρήση της και να παρέχει οδηγίες στους δυνητικούς αναφέροντες με απλά λόγια.
- Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στα θέματα εμπιστευτικότητας και διαχείρισης προσωπικών δεδομένων.
- Μετά από κάθε βάσιμη αναφορά που προκύπτει είναι καλό να γίνεται επαναξιολόγηση και προσαρμογή των πολιτικών και διαδικασιών του συστήματος αναφορών, καθώς και του τρόπου διαχείρισης των αναφορών.

10. Κυρώσεις

- Με **ποινή φυλάκισης** και με **χρηματική ποινή τιμωρούνται τα πρόσωπα** τα οποία:
 1. **παρεμποδίζουν** ή αποπειρώνται να παρεμποδίσουν την υποβολή αναφοράς,
 2. προβαίνουν σε **αντίποινα** ή κινούν κακόβουλες διαδικασίες σε βάρος των αναφερόντων και
 3. **παραβιάζουν** την υποχρέωση τήρησης του **εμπιστευτικού χαρακτήρα της ταυτότητας** των αναφερόντων.
- Σε περίπτωση που κάποια από τις παραβάσεις τελέστηκε, **προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου**, επιβάλλεται σε αυτό **διοικητικό πρόστιμο ύψους €10-500 χιλ.**

Ποιες ενέργειες λογίζονται ως αντίποινα;

Δεν επιτρέπονται αντίποινα σε βάρος των προσώπων που υποβάλλουν αναφορές, όπως παύση, απόλυση, υποβιβασμός, στέρηση προαγωγής, αφαίρεση καθηκόντων, αλλαγή τόπου εργασίας, μείωση μισθού, μεταβολή του ωραρίου εργασίας, αρνητική αξιολόγηση επιδόσεων ή αρνητική επαγγελματική σύσταση, επίπληξη, επιβολή πειθαρχικού ή άλλου μέτρου, καταναγκασμός, εκφοβισμός, παρενόχληση ή περιθωριοποίηση, μη μετατροπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης σε μόνιμη, μη ανανέωση ή πρόωρη διακοπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης και σκόπιμη βλάβη (φήμης, οικονομικής ζημίας), πρόωρη διακοπή ή ακύρωση σύμβασης για εμπορεύματα ή υπηρεσίες, κ.ά.

Τι συμβαίνει στην περίπτωση των ψευδών αναφορών;

Με ποινή φυλάκισης δύο τουλάχιστον ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται τα πρόσωπα τα οποία εν γνώσει τους προέβησαν σε ψευδείς αναφορές ή ψευδείς δημόσιες αποκαλύψεις.

11. Τι αναμένεται το επόμενο διάστημα;

Εκκρεμεί η έκδοση των εξής εξουσιοδοτικών διατάξεων:

- **ΚΥΑ για τους Κωδικούς Αριθμούς Δραστηριότητας (ΚΑΔ)** των επιχειρήσεων που, λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων τους, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου.
- **ΚΥΑ** για το ύψος του **προστίμου μη ορισμού ΥΠΠΑ** και τα κριτήρια προσδιορισμού του, καθώς και για τα ειδικότερα στοιχεία των ΥΠΠΑ που διαβιβάζονται για στατιστικούς λόγους.
- **ΚΥΑ** για την **εξειδίκευση της διαδικασίας υποβολής, παραλαβής και παρακολούθησης της αναφοράς.**
- **ΚΥΑ** για τον προσδιορισμό των όρων σύστασης και λειτουργίας της **ηλεκτρονικής πλατφόρμας** υποβολής αναφορών.
- **ΚΥΑ** για τον προσδιορισμό των αρμόδιων αρχών ελέγχου και **επιβολής κυρώσεων**, της διαδικασίας επιβολής τους και των **κριτηρίων υπολογισμού του ύψους των προστίμων.**

NEXT
STEPS

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Τομέας Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών

W: www.sev.org.gr

E: eper@sev.org.gr

T: 211 5006 130

 ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

 SEV_Fed

 SEVfacts

 SEVFed